

22

פרשת אחרי מות תשפ"ד

הורינו

הורים נאמן הכול

הורינו דברות קדשך

כיבוד אב ואם בפרשת השבוע עפ"י 'המאורות הגדולים', הגאון רבי שמשון קורלנדסקי שליט"א

עֲרוֹת אֲבִיךָ וְעֲרוֹת אִמְךָ לֹא תִגְלֶה, אִמְךָ הוּא לֹא תִגְלֶה עִרְוָתָהּ.
(י"ח ז')

רש"י פירש את הנאמר בפסוק זה על פי השיטה הראשונה בגמרא¹, אביך - זו אשת אביך, והפסוק הבא, בו נאמר אשת אביך, מגיע לרבות לאחר מיתה. וברמב"ן הביא את שיטת רש"י וכתב "וכן הוא באמת כפי משמעותו הנכון, אבל בגמרא במסכת סנהדרין (שם, לשיטת רבנן) העלו כי ערות אביך וערות אחי אביך על הזכרים ממש ולחייבו בשוגג שתיים.

אולם באברבנאל כתב בשאלותיו על פרשה זו, "השאלה הד' באמרו **ערות אביך וערות אִמְךָ לֹא תִגְלֶה אִמְךָ כִּי אִם בֵּא הַפְּסוּק הַזֶּה לְהַזְהִיר עַל הָאֵם לְמַעַן זְכֹר הָאֵב.** ואם בא להזהיר על אשת האב אע"פ שאינה אמו הרי אחרי זה אמר ערות אשת אביך לא תגלה ולמה א"כ הוצרך לזכור כאן ערות אביך וערות אִמְךָ לֹא תִגְלֶה: ומפרש האברבנאל שכל איסורי העריות נחלקו לשלושה מינים. **האחד מה שיהיה אסור בעבור כבוד האדם עצמו**, כמו שאמר הפסוק "כי ערותך נה" (י') "אשת בנך היא" (ט"ו). **השני מה שיהיה**

1. סנהדרין ב"ד:

אסור מפני כבוד האב, כמו שאמר "ערות אביך היא" (ח') "ערות בת אשת אביך" (י"א) "ערות אחי אביך" (י"ד) ודומיהם. **והשלישי מה שיאסור מפני כבוד האם**, כמו שאמר "אִמְךָ הוּא לֹא תִגְלֶה עִרְוָתָהּ" (ז') "ערות אחות אמך" (י"ג) וכיוצא בו.

ומפני זה בתחילת פרשת העריות הזכיר את כל שלשת הסוגים, כי הוא אמר העריות האסורות מפני כבוד עצמו "איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה", ועל העריות האסורות מפאת כבוד אביו אמר: "ערות אביך" שהוא ג"כ כולל לאלו האסורות מפני כבודו. ועל העריות האסורות מפאת כבוד האם אמר "וערות אִמְךָ לֹא תִגְלֶה" הרי כאן ג' הסוגים בכלל. והתחיל לפרט אותם בעניין האם, שהוא מה דסמיך ליה באמרו אִמְךָ הוּא לֹא תִגְלֶה עִרְוָתָהּ.

והנה זכרה התורה העריות בסדר מהיותר חמורה בגנות אל היותר קלה כי זכרה ראשונה ערות האם כמו שאמר אִמְךָ הוּא לֹא תִגְלֶה עִרְוָתָהּ להיותה החמורה מכל העריות והוא היותר שאר שיש לאדם. ואחר ערות האם זכרה ערות אשת האב כי בבחינת כבוד האב הרי היא כאמו. **ולפי זה מובן מדוע הזכיר האב כבר בפסוק העוסק בערות האם, כי יש כאן גם עניין של כבוד אביו וגם של עניין של כבוד אמו. ומה שנראה מכאן שהחמירה התורה באיסור זה יותר מבשאר, משום שפוגם בכבוד אמו ובכבוד אביו, ולכן הזכירה התורה את אביו אצל איסור אמו.**

כשם שחובה על כל אחד ואחד מישראל ללמוד את ההלכות המצויות, כהלכות ברכות, שבת, שמירת הלשון ועוד, כך חובה על כל אדם ללמוד ולשנן את הלכות כיבוד אב ואם ומוראם, שמצווה זו היא תמידית בכל זמן, וחמורה היא עד מאוד, ואם לא ילמד את הלכותיה, מאין ידע היאך לקיימן, וכשל בדברים רבים, מבלי לדעת שהוא נכשל.

הורינו דרך חיים

כיבוד אב ואם בהלכה ומנהג

כיבוד אב במקום שיכול למנוע צער האם

כתבו האחרונים להסתפק בדבר שמכבד את אביו אבל תוך כדי כך מצער את אמו, כגון בן שמבקש כסף מאביו ואביו נהנה לתת לו, ויש בזה כיבוד לאב שנהנה שהבן פונה אליו ומבקש ממנו, ואכן יש לאב אפשרות כספית להעניק לו, אבל הבן יודע שבכך שהוא פונה לאביו לבקש, אמו מצטערת מכך. אולם יש לאמו כדי צרכה והבן אינו גורע מהמגיע לה, ולכן הוא אינו פוגע בחיוב "מאכילו ומשקהו" שאילו הייתה אמו נפחתת מכך זה כן היה חיוב על הבן לדאוג לה. אולם כאמור, אנו עוסקים באופן שהיא אינה נגרעת מכך כלום, רק שבנסיבות העניין שנוצר מצטערת שפונה לאביו, ויתכן לומר

1. שו"ת שבט הלוי ח"ו ס' קמ"ד

שמניעת הצער לאמו קודמת לכבודו של אביו, או שאולי כבוד אביו קודם גם באופן כזה.

ומרן הגר"ש וואזנר זצוק"ל¹ כתב שהדבר תלוי שאם כך רצונו המפורש של האב שהבן יפנה אליו לעיתים ויבקש ממנו, אינו צריך לחשוש לצערה לפי שהוא אינו הגורם לכך אלא האב שכך רצונו (ופשוט שאם יכול להסתיר ממנה ולמנוע צערה וודאי חייב לעשות כן) אולם כשאביו לא ביקש זאת במפורש אלא הוא עושה זאת משום שיודע שזה יכבד אותו, במקרה כזה כיון שיש צער לאמו ונמצא שהוא הגורם לה צער זה, לכן ימנע מכך.

מעשה אבות

סיפור מהחיים

מעשה ביהודי אחד שנסע לארץ רחוקה על מנת לעסוק בפרנסה ולהביא טרף לבני ביתו. האיש שהיה זמן ממושך באותה מדינה, סחר שם בגושי מתכות יקרות, חתיכות כסף ומטילי זהב. כאשר החליט לחזור לביתו ייעץ לו אביו: ראה בני, הנה אתה מתכוון ללכת לארץ עם שק כבד שבו מונחים מטילי הזהב ומשקלו רב, אם תלך עם שק אחד תתקשה בסחיבה משום שלא יהיה לך שיווי משקל. שמע לעצתי, קח לך שק נוסף עם אבנים פשוטות, הטען אותו על כתפך השנייה, וכשתלך עם שני שקים במשקל דומה תגיע לביתך בשלום. האיש הזה לא שאל שאלות, שמע לעצת אביו והלך והטעין על גבו שק נוסף עם אבנים במשקל השק הראשון.

כשהיה כבר בדרך, פגשוהו אנשים רבים וחבריו ומכריו ולא הבינו מה פשר המראה הנגלה לפנייהם, והתפלאו מאוד להיתקל באדם הנושא על גבו שק של אבנים ללא כל סיבה הנראית לעין. כשאמר להם מיודענו שהוא עושה זאת בעצת ובציווי אביו בגלל שיווי המשקל, הקשו אותם מיודעיו ושאלו אותו, אם לשיווי משקלך דאג אביו, מדוע לא ציווה עליך לחלק את שק הכסף והזהב לשני חלקים, אחד תישא על כתף אחת והשני, תישא על הכתף השנייה כדי שיהיה לך שיווי משקל, ומדוע לך להתאמץ בנשיאת שק אבנים חסר פשר?!

אבל מיודענו היקר האיש הזה, לא שמע לדבריהם וקיים את דברי אביו כלשונם עד תומם. הבן עלה לאנייה והפליג לדרכו. והנה לפתע מתרחשת רוח סערה בים והאנייה מחשבת להישבר. רב החובל והמלחים מנסים לעשות ככל אשר ביכולתם על מנת להקל את המשא הכבד מעל האנייה, כשהם מצווים על כל הנוסעים להשליך מחצית ממתענם לים. כל אחד מהנוסעים הצטווה לחלק את מטענו לשני חלקים, ואחד להשליך לים.

עתה נגלה לכולם דבר ההצלה הגדולה שהייתה לבן בזכות ששמע בקול אביו ולא סר מהם ימין ושמאל, כי אם לא היה שומע במדויק להוראותיו של אביו, והיה מחלק מלכתחילה את השק הזה לשני חלקים, היה מאבד עתה חצי מסחורתו והונו אותו צבר תקפה ארוכה עבור משפחתו ויקיריו. עכשיו כשציית לאביו, כל מה שנדרש ממנו לעשות הוא, לקחת את שק האבנים ולהשליכו לים, כשהוא זוכה שכל רכושו שצבר נותר לפליטה.

(ע"פ טובך יביעו פרשת יתרו, ובסוף 'אוצר כיבוד אב')

דרכו של הגאון רבי שלמה זלמן מוילנא הייתה, כאשר היה רוצה לבקש דבר הנוגע לצורך הגוף, לא היה מבקש אלא ברמז. וכגון שהיה רוצה לשתות היה לומד מאמר חז"ל "אכל ולא שתה" ועל ידי זה הבינו שהוא רוצה לשתות. וכשהיה לומד דרך על הפסוק 'הנה טוב מאוד' זה שינה, הבינו שרוצה ללכת לישון והציעו המיטה לפניו. וסיפר ר' בנימין בן ר' זלמן רבקה שכאשר סיפר הנהגה זו לתלמיד חכם אחד אמר לו שאין זה נכון, משום שהצדיק רבי זלמן ביקש ממנו שתי פרוטות לקנות בהם עוגת דבש ואז שאלו לאחיו של הגאון ר' זלמן שיש מי שמכחיש שמועה זו, ועל זה ענה הוא מעצמו שרק עוגת דבש מבקש בפירוש וזה בגלל מצוות כיבוד אם שהאמא צוטה עליו שיאכל כל יום לערך שתי שעות קודם אכילת הצהריים עוגת דבש והעד על זה שכל זמן שהוא אוכל עוגת דבש הוא לומד ושונה קודם האכילה הלכות כיבוד אב ואם. (ע"פ תולדות אדם עמוד נ"ז)

רב הנסתר

מאמר חז"ל או מעשה רב בנושא מצוות כיבוד הורים נטמנו בתמונה, גלו ושלחו לנו, ואולי תזכו בפרסים!

horeinuorg@gmail.com

או בפקס: 077-6021640

פתרון חידת 'רב הנסתר' לפרשת מצורע

וצריך לזהר מאוד בכבוד ובמוראם, שהוקש כבודם לכבוד המקום (טור יו"ד ר"מ א')

הודעה תשלח לפותרים נכונה שעלו בגורל.

אשרי מי שלא חמאן, ואשרי מי שחמאן

וכו' רוצה לומר הגם שהיא גדולה ורמה עד מאוד, אל תירא ואל תחת, שהקב"ה נותן ליעף כח והוא יעזרך לקיימה. וזהו 'אשרי ה' אלוקיך נותן לך' שנותן לך כח וסיוע אלוקי מן שמיא לקיים המצווה. ומי שהוא ישתדל במצווה זו, יהיה לו סייעתא דשמיא מלמעלה שיוכל לקיימה כדבעי.

ומביא שם עובדא הוי אצל מרן החזון איש זיע"א¹ שנכנסו לשוחח עמו בסוגיה זו של דברי רבי יוחנן והזכירו לפניו את לשון הגמרא "אשרי מי שלא חמאן" ונענה החזון איש ואמר בהדגשה 'אשרי מי שחמאן'!

והיינו, שבמצווה הזאת יש שתי נקודות, מצד אחד, מי שאינו זוכה לקיים את המצווה, היה עדיף עבורו שלא יכשל ולא יראה את הוריו כלל, אבל עכשיו שזכה שיש לו אב ואם - אשריו ואשרי חלקו שמקיים המצווה וזוכה לאושר בזה ובבא.

ידועים דברי רבי יוחנן במסכת קידושין (ל"א:): על מצוות כיבוד הורים, כמה חמורה היא עד כדי ש"אשרי מי שלא חמאן" - אשרי מי שלא ראה את הוריו. ומבאר שם רש"י "שאי אפשר לקיים כבודם ככל הצורך והוא נענש עליהם". ובספר 'וצווה הכהן' להגאון רבי אהרן שמואל הכהן (נדפס תקפ"ג, פרק כ"ח) ביאר מה שמצאנו בכמה מקומות בחז"ל ששאלו "במה הארכת ימים" ולא מצאנו אף אחד שענה ואמר משום שכבדתי אבי ואמי, והסיבה היא משום שזו מצווה שקשה מאוד לקיימה בשלמות. והוסיף שם שבוודאי לא התכוונו חז"ל לרפות ידיים במצווה זו, רק לבאר גודל מעלתה על כל פרטיה ודקדוקיה.

ובספר 'משנת הכיבוד' (הקדמה) הביא דבספרים הק' הביאו מה שכתב בספר 'זך ונקי' שאפשר לומר שמה שכתוב 'כבד את אביך ואת אמך וכו' על האדמה אשר ה' אלוקיך נותן לך

1. מובא במעשה איש ח"ג עמוד ר"ד

ניתן להפנות שאלות ליועצי 'הורינו'
עבור מדור זה בכתובת דוא"ל המופיעה
בגב הגיליון. סודיות מובטחת.

והשיב לב

שאלות ותשובות משולחנם של
יועצים רבניים ומטפלים

לקראת ימי בין הזמנים רציתי לשאול, נניח שהמצב בארץ יהיה רגוע בעז"ה, חברים מהישיבה מתכוונים לצאת לכמה ימים בטבריה או במקום אחר בצפון בשבוע שאחרי פסח. ההורים שלי, איך לומר זאת בעדינות, לא ממש מתלהבים מהרעיון. האם עלי להימנע מלעשות פעולות המנוגדות לרצונם משום כיבוד הורים, או שמאחר ואין זה נוגע לטובתם האישית אני יכול להחליט לנסוע עם החברים למרות שהורי לא ממש אוהבים את זה. ומה עלי לעשות אם כדי למנוע ממני לצאת עם חברי, הם ימצאו משהו קטן לבקש ממני שאעשה בשבילם באותו יום, כדי שזה ימנע ממני לנסוע, האם אני חייב לעשות את זה כשכל המטרה היא למנוע ממני משהו שאין להם לכאורה זכות למנוע?

ערכים חזקים, האם תוכל ליהנות מטיוול עם חברים כאשר אתה יודע שהוריך לא מסכימים לנסיעה הזאת? ומצד שני, טיוול עם חברים אם הם חברים טובים הטיול מגבש ומחזק את הקשר החברתי וזה חשוב גם עבורך וגם להוריך, ולכן כדאי להגיע עם ההורים מתוך כבוד לאווירה של אמון שאתה לא עושה משהו מסוכן, שאתה מעדכן אותם בכל עת מה קורה, שאתם לא נכנסים למקומות בעייתיים מבחינה בטיחותית וכדו' ובכך תוכל להגיע איתם להבנה כדי שיאפשרו לך לצאת. זכור תמיד, גם הם רוצים שאתה תהנה ותצליח, הם חושבים רק על טובתך ורק דואגים תמיד לשלומך והצלחתך.

מבחינה הלכתית, יש לחלק בין הורים שסתם לא אוהבים שבנם יוצא לטיול, שאז באמת זה לא נוגע להם ולא יכולים למנוע, ובין הורים שממש דואגים וחרדים לגורלך, ואז אתה נכנס לכלל צער, ואסור לצער את ההורים בשום צורה ועל זה גם לא מועיל מחילה שלהם לפני, כי על פגיעה וצער לא מועיל שמוחלים על כבודם.

וגם אם אתה חושב שאם לא תספר להם ולא יידעו, לא יצטערו. אבל וודאי שאם ישמעו לאחר מכן שנסעת, יצטערו מסיבה אחרת, והיא - שהסתרת מהם ועשית "מאחורי גבם". ואז שוב אתה נכנס לכלל העוון של גרימת צער להורים, האם זה שווה? ניכר עליך שאתה בן ישיבה ברמה רוחנית עם

לכבד את ההורים כשהם חיים

המצווה בהידור רב, בשמחת הלב ובשמחה של מצווה, לשמח את הוריו ולסעוד אותם ולהיטיב ליבם ולומר להם דברי חיזוק ועידוד, ולפעמים על ידי דבר קטן מקיים המצווה בהידור גדול.

וביותר צריך זירוז כשההורים באים בימים, כמה לב ומוח צריך כדי

לעודדם ולחזקם ולסעדם. ולפעמים מתפלץ הלב לראות הורים זקנים מטופלים ע"י נכרים באופן לא מכובד ולא אחראי, בבחינת 'נתנני ה' בידי לא אוכל קום' והאבא או הסבא מתביישים וסובלים באופן נחרד, בהיותם מושפלים עד עפר ע"י עובד זר שאין לו רגש וחמלה ליהודי. ומי יודע כמה פעמים זה מקצר ח"ו חיי אביו ואמו, וחיהם תלויים מנגד.

מעתה, איך יקח על עצמו האחריות הכבירה מצערם הנורא של אביו או אמו, ואם ח"ו יתקצרו בזה חיי אביו ואמו, איך יעמוד בדיו, ומה יענה ביום פקודה, ובאיזה פנים יראה את פניו בבי"ד של מעלה, כאשר היה יכול למנוע מיתת אביו ח"ו, או לנו מיום הדין או לנו מיום התוכחה.

ולכן מוטל על הבנים לשקול הדבר, כמו שדנים על דבר שחיים ומוות תלויים בזה, כך עמוד לנגד עיניו כבוד אביו ואמו, ויחשוב מה היה רוצה שיעשו אתו כשהוא יעמוד חסר אוניום במצב זה.

ואף אם הוא מחוסר ברירה, ואין בכוחו לסעוד את אביו ואמו בעצמו, וגם קיבל על זה הסכמה מאדם גדול, בכל פטור בלא כלום אי אפשר, ועליו לשים עיניים פקוחות תמיד לדאוג עבורם בכל עת

מעבר לכוחותיו, ועל כל פעולה ופעולה יידע שמקבל שכר עצום שאין ערוך לו. ובזכות זה יזכה לאורך ימים ושנים טובות, ולא יצטרכו לסעדו כשיזקין, ויהיה בצלילות הדעת וכוחו במתניו תמיד, ויראה הרבה נחת מכל יוצאי חלציו.

(הרה"ג רבי ישעיה שוורץ, הקדמה לספר משנת הכיבוד)

**הרבה אנשים נזכרים
מכיבוד ההורים רק
לאחר פטירת ההורים,
ואז מתחרטים על מה
שלא כיבדו אותם בעודם
מתהלכים בארצות החיים**

הגמרא¹ מספרת על רבי טרפון שכל פעם שרצתה אימו לעלות למיטה הוא היה גוחן על הרצפה והיא הייתה עולה על גביו אל מיטתה, וכן עשה כשרצתה לרדת ממיטתה, והוא היה משתבח בהידור המצווה שנוהג, בפני חבריו בבית המדרש. אמרו לו חבריו,

עדיין לא הגעת לחצי החיוב שלך, כלום זרקה ארנקי בפניך לים ולא הכלמתה?!

אומרים משמו של בעל הבן איש חי זיע"א: מדוע לא אמרו לו 'יישר כח, ואשריך שאתה מקיים מצוה זו בצורה טובה ביותר' וכדו' ומדוע אמרו לו להיפך, שלא הגיע עדיין לחצי מחובת הכיבוד אם שלו. ומבאר, שלפעמים אדם בא לעולם כדי לקיים מצוה מיוחדת, ואם הוא מקיימה כהלכתה, אומרים לו סיימת את תפקידך בעולם ותעבור לעולם הבא. רבי טרפון כיבד את אמו בחשק רב, וזה סימן שאת המצווה הזו הוא בא לתקן, ואם היו אומרים לו שקיים מצוה זו בשלמות, הרי שמיד היה עובר לעולם שכולו טוב, ולכן אמרו לו עוד לא הגעת לחצי כיבוד, היינו עוד לא קיימת את המצווה כדבעי, כדי שישאר בעולם הזה.

הרבה אנשים נזכרים מכיבוד ההורים רק לאחר פטירת ההורים, ואז מתחרטים על מה שלא כיבדו אותם בעודם מתהלכים בארצות החיים, ומנסים לתקן קצת על ידי שעושים דברים ומרבים בזכויות לעילוי נשמתם. וגם בזוהר הק' כתוב, שכאשר הבן הולך בדרך התורה והמצוות, עושה בזה נחת רוח לאביו ומקיים בזה כיבוד אב.

והנה אף שבוודאי עדיף שיכבדם לפחות לאחר מותם יותר מאשר שלא יכבדם כלל, שהרי למדנו, "מכבדו בחייו ומכבדו במותו". אבל בכל זאת, לפי הרבה מהפוסקים הדין של כיבוד לאחר מות האב והאם הוא רק מדרבנן, וגם אם ננקוט שזה דאורייתא, מכל מקום החכם עיניו בראשו לכבד את ההורים כשהם חיים וכך יכול לקיים

1. קידושין ל"א:

לעילוי נשמת
מנחם מנדל בן יהושע דב

לרפואה שלמה
יהושע בן דינה

לזיווג
חיים מאיר בן זלטה

להצלחה וס"ד
אנשל בן אסתר שושנה